

AZ ERZA-MORDVIN IGETŐTÍPUSOK

MÉSZÁROS EDIT

1. Bár az urálistikában a szótövek kérdése újra előtérbe került, a mordvin nyelv szótöveivel csak igen kevés munka foglalkozik. A mordvin nyelv alaktanát tárgyaló nyelvtanok (BUDENZ 1877, PAASONEN 1953, BUBRIH 1953, Materialy 1955, KOLJADENKOV—ZAVODOVA 1962, JEVSEV'JEV 1963, SEREBRENNIKOV 1967, ERDŐDI 1968, FEOKTISTOV 1975) az ige-típusok fajtáinak megállapításához rendszerint el sem jutnak, s ha mégis mondanak róluk valamit, akkor a főnévi igenév *-ms* végződésének mechanikus leválasztásával vélik megkapni az ige tövét, és ennek megfelelően *a-*, *o-*, *e-* tövű (tehát csak magánhangzós tövű) igékről beszélnek (BUDENZ 1877: 62—63, KOLJADENKOV—ZAVODOVA 1962: 291—292, JEVSEV'JEV 1963: 198, 203, 218, 286, SEREBRENNIKOV 1967: 122, 144—147, ERDŐDI 1968: 263). D. T. NAD'KIN az egyetlen, aki az ige-tövekkel részletesebben foglalkozott, és mássalhangzós ige-töveket is feltételezett a mordvinra (NAD'KIN 1968, 1975, 1978, 1979). Azonban neki sem elsősorban a rendszeralkotás volt a célja, hanem a mordvin mássalhangzós *tő* — magánhangzós *tő* szembenállásának a bizonyítása. Osztályozását néhány kiragadott igére alapozta (NAD'KIN 1975: 52). Éppen azért, mert adatait nem szövegekből vette, több igének tévesen állapította meg a tövét, és rosszul sorolta be őket. A szövegekből való gyűjtés során világosan elkülönülő változó tövű igéket például nem vette észre, és az egyik tövük alapján sorolta be. NAD'KIN csak a képzetlen igékkel foglalkozott, és mindössze néhány ige-t sorolt be az általa megállapított öt *tő*-osztályba.

Ebben a dolgozatban az erza-mordvin ige-típusokat vizsgálom. Ez az áttekintés szorosan kapcsolódik Az erza-mordvin ige-tövek rendszere címmel írt orosz nyelvű publikációmhoz (MÉSZÁROS 1984), annak folytatása.

2. Az ige-típusok fajtáinak megállapítása a paradigmásor kritikus alakjainak, vagyis azoknak az alakoknak a megtalálásán alapult, amelyekben az ige valódi töve jelentkezik, azaz amelyekben a tövek differenciálódnak: vagy magánhangzós, vagy mássalhangzós alakban jelentkeznek, aszerint, hogy melyik a valódi tövük. Szemben a paradigmásor nem kritikus alakjaival, amelyekben minden ige valódi tövétől függetlenül vagy csak magánhangzós, vagy csak mássalhangzós tövű lehet. Leíró szempontból minden mordvin ige-nak két töve van: egy magánhangzós és egy mássalhangzós. Azt, hogy egy adott ige-nak a kettő közül melyik a valódi töve és melyik a nem valódi, a paradigma kritikus alakjaiban megmutatkozó *tő* határozza meg. Annak az ige-nak tehát, amelyik a kritikus alakokban magánhangzós tövet mutat, a valódi töve magánhangzós, annak az ige-nak pedig, amelyik a kritikus alakokban mássalhangzós tövet mutat, a valódi töve mássalhangzós. A valódi tövén kívül azonban a magánhangzós tövű ige-nak van mássalhangzós, csonka töve is, a mássalhangzós

tövűnek pedig kötőhangzóval bővült, magánhangzós töve is. Ezek a tövek nem valódi tövek. A nem kritikus alakok a tövek szempontjából differenciálatlanok, azaz ezekben nem különülnek el a tövek; tehát az igének vagy csak a magánhangzós, vagy csak a mássalhangzós tövéhez kapcsolódnak a toldalékok. Ennek megfelelően a nem kritikus alakoknak abban a csoportjában, amelyben csak magánhangzós tőhöz kapcsolódhatnak a toldalékok, az ige jelen lehet a valódi tövével (ha eredetileg magánhangzós tövű igéről van szó) vagy a nem valódi, magánhangzóval bővült tövével (ha eredetileg mássalhangzós tövű igéről van szó). A nem kritikus alakoknak a másik csoportjában, amelyben csak mássalhangzós tőhöz kapcsolódhatnak a toldalékok, az ige szintén jelen lehet a valódi tövével (ha eredetileg mássalhangzós tövű az ige) vagy a nem valódi, csonka tövével (ha eredetileg magánhangzós tövű az ige).

A fentiek szerint a ragozási rendszernek három egyértelműen elkülöníthető csoportja van:

1. A kritikus alakok csoportja, amelyben a toldalékok vagy magánhangzóra, vagy mássalhangzóra végződő tőhöz kapcsolódnak

2. A nem kritikus alakoknak az a csoportja, amelyben a toldalékok csak magánhangzóra végződő tőhöz kapcsolódhatnak

3. A nem kritikus alakoknak az a csoportja, amelyben a toldalékok csak mássalhangzóra végződő tőhöz kapcsolódhatnak

Ezeknek az alakoknak a rendszerét — mely a paradigma összes ragos és képzős alakját tartalmazza — az említett dolgozatban vázoltam fel (MÉSZÁROS 1984). A továbbiakban az igtőtípusok jellemzésekor megadott példák ezeket az alakokat képviselik.

3. A paradigma kritikus alakjai alapján elkülönülő különböző morfológiai szerkezetű igéket a következő osztályokba soroltam:

1. osztály: *CVC(CCC)a*- szerkezetű, magánhangzós, *a*- tövű igék (*juta-ms* ,vonul, kerül, jut', *jovta-ms* ,elmond, elmesél', *peksta-ms* ,bezár, becsuk', *pelksta-ms* ,versenyez')
2. osztály: *CVC*- szerkezetű, a tőben egy mássalhangzót tartalmazó mássalhangzós tövű igék (*kad-o-ms* ,hagy', *pel-e-ms* ,fél', *pez-ę-ms* ,mos')
3. osztály: *CVCo-*, *CVCe-*, *CVCe-* szerkezetű, a tőben egy mássalhangzót tartalmazó magánhangzós, nem *a*- tövű igék (*kulo-ms* ,meghal', *pide-ms* ,főz')
4. osztály: *CVC-|CV-* szerkezetű, a tőben egy (*j*) mássalhangzót tartalmazó, e mássalhangzó nélküli alakban is előforduló mássalhangzós tövű igék (*mij-e-ms* ,elad')
5. osztály: *CVC(C)-|CVC(C)o-*, *CVC(C)e-*, *CVC(C)ę-* szerkezetű, magánhangzós és mássalhangzós tövel egyaránt szereplő, változó tövű igék (*vano-ms* ,néz', *čude-ms* ,folyik', *kelme-ms* ,fázik')
6. osztály: *CVCC(CC)-* szerkezetű, a tőben két vagy több mássalhangzót tartalmazó mássalhangzós tövű igék (*kand-o-ms* ,hoz, visz', *kekš-e-ms* ,elrejtőzik, elrejt', *piželd-ę-ms* ,zöldell', *pandž-o-ms* ,kinyit', *lakšt-e-ms* ,megfarag', *kevksī-e-ms* ,kérdez')
7. osztály: *CVCC(CCC)o-*, *CVCC(CCC)e-*, *CVCC(CCC)ę-* szerkezetű, a tőben két vagy több mássalhangzót tartalmazó magánhangzós, nem *a*- tövű igék (*ozno-ms* ,imádkozik', *ašte-ms* ,van, található', *pivse-ms* ,csépel', *uksno-ms* ,hány', *kantle-ms* ,hord', *mařavkšno-ms* ,hallatszik', *kerksne-ms* ,fűz', *kevksīne-ms* ,kérdezősködik, kérdezet')

4. Tágabb osztályozással minden mordvin ige besorolható az alábbi két típus valamelyikébe:

1. magánhangzós tövű igék (1., 3., 5., 7. osztály)

2. mássalhangzós tövű igék (2., 4., 5., 6. osztály)

A magánhangzós tövű igék csoportján belül azonban külön kell választani az *a*-tövéket (1. osztály) az *o*-, *e*-, *ę*-tövéektől (3., 5. és 7. osztály), mert a nem kritikus alakoknak a magánhangzós tövet mutató csoportjában az *a*-tövé ige valódi töve csak magánhangzós (csak *a*-) lehet, az ezekben az alakokban *o*-, *e*-, *ę*-tövé ige valódi töve pedig vagy magánhangzós, vagy mássalhangzós. Azokban a grammatikai alakokban, amelyekben csak magánhangzós tőhöz járulhatnak a toldalékok, a toldalék előtt jelentkező *o*, *e*, *ę* hangokról nem lehet eldönteni automatikusan, hogy a tőhöz tartoznak-e vagy kötőhangzók. (Az erza-mordvin nyelvben ezek a kötőhangzók lehetségesek.) Az *a* viszont nem lehet kötőhangzó, csak a tőhöz tartozhat. Ebből következően az ezekhez a grammatikai alakokhoz tartozó infinitívus alapján is csak az *a*-tövé ige lehet felismerni, az *o*-, *e*-, *ę*-tövé ige viszont a mássalhangzós tövéektől elkülöníteni az infinitívusuk alapján nem lehet.

A nem kritikus alakok magánhangzós tövű csoportjában *a*-tövet mutató igék a kritikus alakokban csak *a*-tövéek lehetnek. Ezért ezek az igék morfológiai szerkezetüktől, a tőben lévő mássalhangzók számától függetlenül egy osztályba tartoznak (1. osztály). Például a *jutams*, *jovtams*, *pektams*, *pelkstams* igék töve *juta-*, *jovta-*, *peksa-*, *pelksa-*; ezek a típusok képviselik az összes ilyen szerkezetű igeit. A nem kritikus alakok magánhangzós tövű csoportjában *o*-, *e*-, *ę*-tövet mutató igék a kritikus alakok szerint magánhangzós tövékre (3. és 7. osztály), illetve mássalhangzós tövékre (2., 4. és 6. osztály) oszlanak. Ezért magánhangzós tövű például az *učoms* ‚vár‘, *udoms* ‚alszik‘, *kuloms* ‚meghal‘, *pidems* ‚főz‘, *pižems* ‚esik‘, de mássalhangzós tövéek az ugyanolyan morfológiai szerkezetű *čačoms* ‚születik‘, *kadoms* ‚hagy‘, *paloms* ‚ég‘, *videms* ‚vet‘, *kužems* ‚felemelkedik, felkúszik‘ igék. A nem kritikus alakok magánhangzós tövű csoportjában *o*-, *e*-, *ę*-tövet mutató igék esetében célszerű volt különbséget tenni az igék morfológiai szerkezete szerint is, és a tőben levő mássalhangzók számától függően külön-külön osztályokat állapítani meg. Ez a különválasztás áttekinthetőbbé teszi a mássalhangzós és a magánhangzós tövű igék egymással való hangtani és alaktani összehasonlítását.

Külön osztályt alkotnak azok, a nem kritikus alakok magánhangzós tövű csoportjában *o*-, *e*-, *ę*-tövet mutató igék is, amelyeknek a kritikus alakokban két tövűk (magánhangzós és mássalhangzós) van (5. osztály). A kritikus alakokban két tövűek a 4. osztály igéi is, de ezek tulajdonképpen mássalhangzós (*j*-) tövéek, s ezért végső soron a 2. osztályba sorolhatók; csak többeli mássalhangzójukat a kritikus alakokban el is veszthetik.

5.1. Az első osztályba tartozik minden *a*-tövé ige. Ezek a kritikus alakokban a toldalék előtt mindig *a* magánhangzót tartalmaznak (*kajams* ‚hajít‘: *kaja-tano*, *kaja-tado*, *kaja-š*, *kaja-št*, *kaja-k*, *kaja-samak*, *ež kaja*, *kaja-mks*). A nem kritikus alakoknak abban a csoportjában, amelyben csak magánhangzós tőhöz kapcsolódhatnak a toldalékok, az első osztály igéi a valódi, tehát *a* magánhangzós tövűkkel szerepelnek (*kajams*: *kaja-do*, *kaja-zan*, *kaja-vliń*, *kaja-mak*, *kaja-ssa*, *kaja-vlimik*, *ež kaja*, *kaja-ms*, *kaja-vt*, *kaja-mo*, *kaja-voms*). A nem kritikus alakoknak abban a csoportjában pedig, amelyben csak mássalhangzós tőhöz kapcsolódhatnak

a toldalékok, az *a-* tövű igéknek a csonka (*a* magánhangzó nélküli) töve szerepel (*kajams*: *kaj-an*, *kaj-in*, *kaj-iliñ*, *kaj-inđeran*, *kaj-iksęliñ*, *kaj-imik*, *kaj-ik*, *kaj-iz*, *kaj-inđerasamak*, *kaj-iksęlimik*, *kaj-ica*, *kaj-sems*).

Ebbe az osztályba képzetlen és képzett igék egyaránt tartoznak. A képzetlen igék közül az összes lehetséges morfonológiai szerkezetű *a-* tövű ige idetartozik:

1. *CVCa-* szerkezetűek: pl. *aca-ms* ,szétterít, beborít', *ana-ms* ,akar, kér', *baša-ms* ,beszélget', *čaha-ms* ,nyerít', *čara-ms* ,forog', *čoča-ms* ,begombol', *čuka-ms* ,üt, ver', *éfa-ms* ,él', *éske la-ms* ,lép', *gaga-ms* ,gágog', *iza-ms* ,boronál', *jaka-ms* ,jár', *java-ms* ,bemelegszik', *jaža-ms* ,megőröl', *joma-ms* ,elveszik', *kengela-ms* ,hazudik', *keša-ms* ,vág', *koda-ms* ,fon, köt', *koma-ms* ,meghajol', *koña-ms* ,behuny', *kopača-ms* ,beburkol', *kuja-ms* ,hízik', *kuła-ms* ,hall', *mora-ms* ,énekel', *muña-ms* ,varázsol', *nara-ms* ,nyír', *nola-ms* ,nyal', *neda-ms* ,felfűz', *oza-ms* ,leül', *pala-ms* ,csókol', *poluča-ms* ,kap', *pona-ms* ,fon', *pura-ms* ,forog', *puva-ms* ,fúj', *raka-ms* ,nevet', *rama-ms* ,vásárol', *reša-ms* ,megold', *sala-ms* ,lop', *sa-ms* ,megérkezik', *sasa-ms* ,utolér', *služa-ms* ,szolgál', *soda-ms* ,tud', *soka-ms* ,szánt', *sola-ms* ,olvad', *sova-ms* ,bemegy', *stroja-ms* ,épít', *tapa-ms* ,szétzúz, szétver', *vefa-ms* ,vezet', *žala-ms* ,sajnál'

2. *CVCCA-* szerkezetűek: pl. *alita-ms* ,ígér, áldoz', *berda-ms* ,döf', *čirka-ms* ,visít', *čalga-ms* ,rálép, tapos', *izña-ms* ,legyőz', *jarsa-ms* ,eszik', *kalma-ms* ,eltemet', *kapša-ms* ,siet', *karma-ms* ,kezd', *kiřña-ms* ,ugrik, hajlít', *kočka-ms* ,szed, gyűjt', *korta-ms* ,beszél', *kunda-ms* ,megfog', *lañda-ms* ,leguggol', *laška-ms* ,fut', *livia-ms* ,repül', *meřka-ms* ,összegyűt, összenyom', *murda-ms* ,visszatér', *nolda-ms* ,elenged', *noska-ms* ,szuszog', *nevta-ms* ,kopaszt', *ojma-ms* ,pihen', *orša-ms* ,felöltözik', *pomña-ms* ,emlékezik', *pra-ms* ,leesik', *purga-ms* ,fröcsköl', *puvra-ms* ,forog', *puvta-ms* ,felébreszt', *seřña-ms* ,begyűjt, összegyűjt', *sirga-ms* ,megmozdul, felkel', *sta-ms* ,varr', *šorma-ms* ,redőz, ráncol', *štá-ms* ,felkel', *šna-ms* ,dicsér', *tomba-ms* ,megüt, megsért', *tonda-ms* ,alkalmazkodik', *vadřa-ms* ,simít', *varša-ms* ,megízlel, megpróbál', *vátka-ms* ,lehánt'

3. *CVCCCa-* szerkezetűek: pl. *karksa-ms* ,övez, körülvesz', *keřksa-ms* ,felfűz, gombolyít', *porksa-ms* ,szétver, megver'

A képzett igék közül idetartoznak:

(1.) Az *-ija/-ija-* denominális igeképzős igék: pl. *alija-ms* ,tojik', *čemeñija-ms* ,rozsdásodik', *eija-ms* ,eljegesedik', *rudazija-ms* ,bepiszkolódik', *sodija-ms* ,bekormozódik', *vazija-ms* ,borjazik, ellik'. Ezek az igék *CVCa-* szerkezetűek.

(2.) A *-la-* denominális igeképzős igék: pl. *ekše la-ms* ,fürdik'. (*CVCa-* szerkezetűek.)

(3.) A *-nza/-ňza-* denominális igeképzős igék: pl. *kavonza-ms* ,megkettőz', *pejenza-ms* ,fogaz', *pelenza-ms* ,elfelez', *peleñza-ms* ,felhősödik', *vijenza-ms* ,megerősödik'. Ezek az igék *CVCCA-* szerkezetűek.

(4.) A *-ta/-ta-* denominális igeképzős igék: pl. *onksta-ms* ,megmér', *pełksta-ms* ,versenyez'. Ezek a példák *CVCCCa-* szerkezetűek.

(5.) A *-sta/-šta-* denominális igeképzős igék: pl. *anoksta-ms* ,elkészít'. (*CVCCCa-* szerkezetű.)

(6.) A *-na-* deverbális igeképzős igék: pl. *pezna-ms* ,beleakad, beleragad', *purna-ms* ,gyűjt'. Ezek az igék *CVCCA-* szerkezetűek.

(7.) A *-lda/-lda-* deverbális igeképzős igék: pl. *muzulda-ms* ,mosolyog', *neve lda-ms* ,kitép, kicsip'. (*CVCCA-* szerkezetűek.)

(8.) A *-zda-* deverbális igeképzős igék: pl. *lukozda-ms* 'ring, leng'. (CVCCA-szerkezetűek.)

(9.) A *-nda-* deverbális igeképzős igék: pl. *pelenda-ms* 'megijed', *purgonda-ms* 'kifakad'. (CVCCA-szerkezetűek.)

(10.) A *-rda-* deverbális igeképzős igék: pl. *šuvorda-ms* 'összeszorít'. (CVCCA-szerkezetűek.)

(11.) A *-ja-* deverbális igeképzős igék: pl. *otvečaja-ms* 'válaszol'. (CVCa-szerkezetűek.)

(12.) A *-ta-/tá-, -da-/dā-* deverbális igeképzős igék: pl. *eskelda-ms* 'átlép', *košta-ms* 'szárít', *luvta-ms* 'leszakít', *nuřata-ms* 'megremeg', *pokorda-ms* 'megsért', *varšta-ms* 'megnéz', *velata-ms* 'megfordul'. Ezek az igék CVCa-, CVCCA- és CVCCCa-szerkezetűek.

(13.) A *-sta-/śtā-* deverbális igeképzős igék: pl. *Iekśtā-ms* 'felsóhajt', *ranksta-ms* 'felkiált, felordít'. Az idetartozó igék mind CVCCCa- vagy CVCCCCa-szerkezetűek.

(14.) A *-ksta-* deverbális igeképzős igék: pl. *čarksta-ms* 'megfordul', *zřksta-ms* 'eldördül'. Az idetartozó igék CVCCCCa-szerkezetűek.

5.2. A második osztályba a CVC- morfológiai szerkezetű mássalhangzós tövű igék tartoznak. Ezek az igék infinitivusi alakjukban *o-*, *e-* és *ę-* tövet mutatnak. Míg a paradigma kritikus alakjaiban a valódi, mássalhangzós tő jelenik meg (*kadoms*: *kad-tano*, *kad-tado*, *kad-ś*, *kad-śt*, *kad-t*, *kad-samak*, *ež kad-t*, *ež kad*, *kad-moks*; *pelems*: *pel-tano*, *pel-tado*, *pel-ś*, *pel-śt*, *pel-t*, *ež pel-t*, *ež pel*, *pel-meks*; *pezems*: *pez-tano*, *pez-tado*, *pez-ś*, *pez-śt*, *pez-t*, *pez-samak*, *ež pez-t*, *ež pez*, *pez-meks*), addig a nem kritikus alakoknak abban a csoportjában, amelyben csak magánhangzós tőhöz kapcsolódhatnak a toldalékok, a nem valódi, *o*, *e* és *ę* magánhangzóval bővült tő (*kadoms*: *kado-do*, *kado-zan*, *kado-vliń*, *kado-mak*, *kado-ssa*, *kado-vlimik*, *ež kado*, *kado-ms*, *kado-ž*, *kado-voms*; *pelems*: *pele-de*, *pele-zan*, *pele-vliń*, *ež pele*, *pele-ms*, *pele-ž*, *pele-ma*, *pele-ževems*; *pezems*: *peze-de*, *peze-zan*, *peze-vliń*, *peze-mak*, *peze-ssa*, *peze-vlimik*, *ež peze*, *peze-ms*, *peze-ž*, *peze-ma*, *peze-vfems*). A nem kritikus alakoknak a csak mássalhangzós tövet tartalmazó csoportjában az igék valódi tövéhez kapcsolódnak a toldalékok (*kadoms*: *kad-an*, *kad-iń*, *kad-iřiń*, *kad-ińđeran*, *kad-iķseliń*, *kad-iřik*, *kad-iž*, *kad-ińđerasamak*, *kad-iķselimik*, *kad-noms*; *pelems*: *pel-an*, *pel-iń*, *pel-iřiń*, *pel-ińđeran*, *pel-iķseliń*, *pel-ića*; *pezems*: *pez-an*, *pez-iń*, *pez-iřiń*, *pez-ińđeran*, *pez-iķseliń*, *pez-iřik*, *pez-iž*, *pez-ińđerasamak*, *pez-iķselimik*).

Az erza-mordvin nyelvben az ige nem lehet *b*, *f*, *c*, *ć* és (nem palatalizált) *r* mássalhangzós tövű. (A *b* és *f* többeli mássalhangzóként a magánhangzós tövű igékben sem fordul elő.) Ezzel a megszorítással a második osztályba tartozó CVC- szerkezetű képzetlen és képzett igék töve a hatodik osztályba tartozó igékkel összehasonlítva (ahol két vagy kettőnél több mássalhangzó van a tőben) *g* és *k* kivételével bármilyen mássalhangzó lehet. Ebbe az osztályba tartoznak tehát a következő CVC- szerkezetű igék:

1. *č-* tövűek: pl. *čač-o-ms* 'születik', *kuč-o-ms* 'küld', *vač-o-ms* 'megéhezik, éhes' képzetlen igék

2. *d-* tövűek: pl. *kad-o-ms* 'hagy', *kalad-o-ms* 'elpusztul, leomlik', *sod-o-ms* 'megköt', *srad-o-ms* 'szétszóródik' alapigék. A denominális igeképzős igék közül idetartoznak a *-d-* képzősök (pl. *kačad-o-ms* 'illatozik, füstöl', *přad-o-ms* 'befejez'), a *-gad-/*

-*kad*- képzősek (pl. *beřangad-o-ms* ‚megromlik’, *čirgad-o-ms* ‚elferdül’, *vecakad-o-ms* ‚nedvessé válik, vizessé válik’), a -*škad*-, -*škad*- képzősek (pl. *čapaškad-o-ms* ‚reg-savanyodik’, *seňškad-o-ms* ‚megkékül’, *sepeškad-o-ms* ‚megkeseredik’), a -*lgad*- képzősek (pl. *ašolgdad-o-ms* ‚elfehéredik, fehérré válik’, *maziřgdad-o-ms* ‚megszépül’, *nurkalgad-o-ms* ‚megrövidül’, *ormalgad-o-ms* ‚megbetegedik’, *piřelgdad-o-ms* ‚kizöldül’) és a -*mgad*- képzősek (pl. *tustomgado-m-s* ‚megsűrűsödik’). A deverbális igeképzős igék közül a -*d*- képzősek (pl. *londad-o-ms* ‚leereszkedik’, *počod-o-ms* ‚behint, beszór’, *stukad-o-ms* ‚kopogtat’) és a -*gad*-/*kad*- képzősek (pl. *avařgdad-o-ms* ‚sírva fakad’, *řalakad-o-ms* ‚felzúg’).

3. *d*- tövűek: pl. *leđ-e-ms* ‚lő’, *mađ-e-ms* ‚lefekszik’, *vađ-e-ms* ‚beken’, *viđ-e-ms* ‚vet’ alapigék. Idetartoznak a -*d*- denominális (pl. *meleđ-e-ms* ‚evez’, *ņežeđ-e-ms* ‚támaszkodik’, *řiřeđ-e-ms* ‚megöregszik’) és a -*d*- deverbális igeképzős igék (pl. *čangod-e-ms* ‚segít’, *ergeđ-e-ms* ‚megörül’, *kapod-e-ms* ‚megragad, elkap’, *seřađ-e-ms* ‚felcsattan’, *vačkod-e-ms* ‚megüt, megver’), valamint a -*geđ*- és -*kad*- deverbális igeképzős igék (pl. *šergeđ-e-ms* ‚felkiált’, *zeřkad-e-ms* ‚eldördül’).

4. *h*- tövűek: pl. *jah-o-ms* ‚csapkod’ alapige

5. *j*- tövűek: pl. *čij-e-ms* ‚siet’, *kaj-e-ms* ‚kicsírázik’, *lij-e-ms* ‚járkál’, nyüzsgö’, *ņej-e-ms* ‚lát’, *saj-e-ms* ‚vesz, elvesz’, *teј-e-ms* ‚csinál, tesz’, *uj-e-ms* ‚úszik’, *vij-e-ms* ‚visz’ alapigék

6. *l*- tövűek: pl. *pal-o-ms* ‚ég’, *val-o-ms* ‚önt’ alapigék

7. *l*- tövűek: pl. *keř-e-ms* ‚átgázol’, *kol-e-ms* ‚elromlik’, *mol-e-ms* ‚megy’, *nil-e-ms* ‚lennyel’, *pel-e-ms* ‚fél’, *ul-e-ms* ‚van’ alapigék

8. *m*- tövűek: pl. *kem-e-ms* ‚hisz’, *skim-e-ms* ‚apad’, *řim-e-ms* ‚iszik’ alapigék. Ilyen a tövük az -*m*- denominális igeképzős (pl. *tařtom-o-ms* ‚elavul’, *valdom-o-ms* ‚kivilágosodik’), a -*kšom*-/*kšem*-, -*kštom*-/*kštem*- denominális igeképzős (pl. *kalgokšom-o-ms*, *kalgořkštom-o-ms* ‚megkeményedik’, *kemekšem-e-ms* ‚megerősödik’, *parokšom-o-ms* ‚megjavul’) és az -*m*- deverbális igeképzős (pl. *suřam-o-ms* ‚elszunnyad’, *vačom-o-ms* ‚megéhezik’, *veņem-e-ms* ‚kinyúlik’), a -*zem*- deverbális igeképzős igéknek (pl. *nuvažem-e-ms* ‚elszunnyad’). Az -*m*- vagy utolsó elemében *m*-et tartalmazó képzővel alkotott igék csak mássalhangzós tövűek lehetnek.

9. *n*- tövűek: pl. *čatnoņ-e-ms* ‚hallgat’, *meņ-e-ms* ‚kikerül, elkerül’, *paņ-e-ms* ‚hajt, űz’ alapigék

10. *p*- tövűek: pl. *čap-o-ms* ‚ácsol’, *řop-o-ms* ‚elrejt’ alapigék

11. *ř*- tövűek: pl. *keņeř-e-ms* ‚elér, beér, beérik’, *keveř-e-ms* ‚elgurul’, *kiř-e-ms* ‚összezsugorodik’, *meř-e-ms* ‚mond’, *pamoř-e-ms* ‚morzsálódik’, *peveř-e-ms* ‚hull, lepereg’, *poř-e-ms* ‚rág, nyel, harap’, *tuř-e-ms* ‚harcol’ alapigék

12. *s*- tövűek: pl. *kas-o-ms* ‚nő’ alapige

13. *ř*- tövűek: pl. *liř-e-ms* ‚kijön, előjön’ alapige

14. *ř*- tövűek: pl. *veř-e-ms* ‚kér, óhajt’ alapige

15. *t*- tövűek: pl. *put-o-ms* ‚helyez, tesz’, *sat-o-ms* ‚elég’ alapigék és a -*t*- deverbális igeképzős igék (pl. *kajat-o-ms* ‚vetődik, dobódik’, *targat-o-ms* ‚kihúzódik, görcsöl’)

16. *t*- tövűek: pl. *peř-e-ms* ‚hígit’, *viř-e-ms* ‚kiegyenesít, kijavít’ alapigék és a -*t*- deverbális igeképzős igék (pl. *kepeř-e-ms* ‚felemelkedik’, *livřeř-e-ms* ‚valamit kiütés borít’)

17. *v*- tövűek: pl. *čav-o-ms* ‚üt, csap’, *čuv-o-ms* ‚ás’, *jav-o-ms* ‚oszt’, *lov-o-ms* ‚olvas’, *seř-e-ms* ‚eszik’, *řiv-e-ms* ‚összetörik’, *řuv-o-ms* ‚kiélesít’ alapigék. Ilyen tövűek a -*v*-

deverbális igeképzős (pl. *kadov-o-ms* ,marad', *mařav-o-ms* ,hallatszík', *ńejav-o-ms* ,lát-szík', *panžov-o-ms* ,kinyílik', *šimev-e-ms* ,ivódik') és a *-žev-* deverbális igeképzős igék (pl. *peležev-e-ms* ,megijed', *rakažev-e-ms* ,felnevet'). A *-v-* vagy az utolsó elemében *v-t* tartalmazó képzővel alkotott igék csak mássalhangzós tövűek lehetnek.

18. *z-* tövűek: pl. *koz-o-ms* ,köhög', *laz-o-ms* ,hasít', *pez-e-ms* ,mos', *řez-e-ms* ,sorvad, elsorvad' alapigék

19. *ž-* tövűek: pl. *kaž-e-ms* ,ad, ajándékoz', *kuž-e-ms* ,felemelkedik, felkúszik', *šež-e-ms* ,tép, letép' alapigék és a *-ž-* deverbális igeképzős igék (pl. *kirvaž-e-ms* ,meggyullad', *širgož-e-ms* ,felébred, felkel'). A *-ž-* képzős igék csak mássalhangzós tövűek lehetnek.

20. *ž-* tövűek: pl. *ež-e-ms* ,felmelegszik', *puž-o-ms* ,elhervad' alapigék

A töben egyetlen *h, j, m, n, p, s, š, š, t, t, v, z* és *ž* mássalhangzót tartalmazó képzetlen igék vagy csak mássalhangzós tövűek, azaz a második igeosztályba tartozóak, vagy csak *a* magánhangzós tövűek lehetnek (1. 1. osztály). A töben egyetlen *č, d, đ, l, l, ř, ž* mássalhangzót tartalmazó képzetlen igék lehetnek mássalhangzós (2. osztály), *a* magánhangzós (1. osztály) és nem *a* magánhangzós tövűek (3. osztály).

5.3. A harmadik osztályba azok az *o, e, e* magánhangzós tövű igék tartoznak, amelyeknek tövében egy mássalhangzó van. Szerkezeti képletük *CVCo-, CVCe-, CVCe-* lehet. Az ebbe az osztályba tartozó igék a paradigma kritikus alakjaiban a toldalékok előtt *o, e, e* magánhangzót tartalmaznak (*kuloms: kulo-tano, kulo-tado, kulo-š, kulo-št, kulo-k, ež kulo-k, ež kulo, kulo-mks; pidems: pide-tano, pide-tado, pide-š, pide-št, pide-k, pide-samak, ež pide-k, ež pide, pide-mks*). A nem kritikus alakoknak a csak magánhangzós tövet tartalmazó csoportjában ezek az igék a magánhangzós, valódi tövűekkel szerepelnek (*kuloms: kulo-do, kulo-zan, kulo-vliń, ež kulo, kulo-ms, kulo-ž, kulo-ma, kulovto-ms; pidems: pide-de, pide-zan, pide-vliń, pide-mak, pide-ssa, pide-vlimik, ež pide, pide-ms, pide-ž, pide-ma*). A nem kritikus alakoknak a csak mássalhangzós tövet tartalmazó csoportjában pedig az *o, e, e* magánhangzó nélküli, csonka tőhöz kapcsolódnak a toldalékok (*kuloms: kul-an, kul-iń, kul-iřiń, kul-ińdeřan, kul-iķseřliń, kul-i; pidems: pid-an, pid-in, pid-iliń, pid-ińdeřan, pid-iķseřliń, pid-imik, pid-ik, pid-iž, pid-ińdeřasamak, pid-iķseřlimik, pid-ića*).

Az első és a második tőosztályhoz hasonlóan ebbe az osztályba is képzetlen és képzett igék egyaránt tartoznak. A képzetlen igék közül mindössze tizenhárom olyan magánhangzós, nem *a-* tövű erza-mordvin ige van, amelyben a tő magánhangzója előtt egy mássalhangzó található. Ez a mássalhangzó lehet ugyanaz, mint a második igeosztály többeli mássalhangzója, azzal a különbséggel, hogy itt *č* is szerepelhet. Lehet tehát a tő magánhangzója előtt:

1. *č: eče-ms* ,megtölt, bedug, bemászik'
2. *č: iče-ms* ,dagaszt', *učo-ms* ,vár'
3. *d: sudo-ms* ,megátkoz', *udo-ms* ,alszik'
4. *đ: ide-ms* ,megment', *pide-ms* ,főz'
5. *l: kulo-ms* ,meghal', *kunsolo-ms* ,hallgat'
6. *l: kengele-ms* ,hazudik'
7. *ř: kiķeře-ms* ,görbül'
8. *ž: piže-ms* ,esik', *šize-ms* ,elfárad'

A képzett igék közül a harmadik tőosztályba tartozik:

(1.) Néhány *-rie-* deverbális igeképzős ige, mégpedig azok, amelyekben a *-rie-* képző magánhangzós tőhöz kapcsolódott (pl. *šelgeńe-ms* 'köpköd', *valgońe-ms* 'ereszkedik, csúszik, csúszkál'). Mivel egyéb esetekben ez a képző az ige mássalhangzós tövéhez járul, a többi *-rie-* képzős ige a hetedik igeosztályba tartozik. A *-rie-* képzős igék mindig magánhangzós tövűek.

(2.) A *-će-* deverbális igeképzős igék: pl. *piće-ms* 'főz, főzőget'. A *-će-* a *d-*-re végződő igető (*pid-*) és a *-še-* képző összeolvadásából keletkezett.

(3.) Az olyan *-le-* deverbális igeképzős igék, amelyekben a *-le-* képző *-d-/d-* képzőelemre végződő igetőhöz járul. A *-d-/d-* képzőelem a *-le-* előtt kiesik, ezért ezek az igék a *CVCo-*, *CVCe-*, *CVCę-* típusú tőosztályba tartoznak: pl. *eręle-ms* 'örül' (*eręgd + le-ms*), *tuźalęale-ms* 'sárgállik' (*tuźalęad + le-ms*). A *-le-* képző mindig az igék mássalhangzós tövéhez járul, ezért ennek az esetnek a kivételével a *-le-* képzős igék *CVCC(CCC)e-* szerkezetűek, azaz a hetedik osztályba tartozóak. A *-le-* képzős igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

(4.) A *-je-* deverbális igeképzős igék: pl. *ćaraje-ms* 'dörög', *vaćkoje-ms* 'üt, ver'. A *-je-* képzős igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

5.4. A negyedik osztályba azok a *CVC-* szerkezetű mássalhangzós tövű igék tartoznak, amelyeknek a paradigma kritikus alakjaiban van egy, a töben lévő mássalhangzó nélküli — tehát *CV-* szerkezetű — alakja is (*mijems*: *mij-tano/mi-tano*, *mij-tado/mi-tado*, *mij-ś/mi-ś*, *mij-śt/mi-śt*, *mij-t/mi-t*, *mij-samak/mi-samak*, *eź mij-t/eź mi-t*, *eź mij*, *mij-meks/mi-meks*). Az ebbe az osztályba tartozó igék a *CVC-* típusú tövűk alapján végső soron a második igeosztályba sorolhatók. A negyedik osztály igéinek a többi mássalhangzója azonban csak *j* lehet, s ebből következően az infinitívusban csak *e* magánhangzó jelentkezhethet a *tő* után. A paradigma nem kritikus alakjaiban — a második osztály igéihez hasonlóan — a negyedik osztály igéinek is egy tövűk van: a csak magánhangzós tövet tartalmazó csoportban az *e* magánhangzóval bővült *j-s* *tő* (*mijems*: *mije-de*, *mije-zan*, *mije-vliń*, *mije-mak*, *mije-ssa*, *mije-vlimik*, *eź mije*, *mije-ms*, *mije-ź*, *mije-ma*), a csak mássalhangzós tövet tartalmazó csoportban pedig a mássalhangzós, *j-s* *tő* (*mijems*: *mij-an*, *mij-iń*, *mij-iłiń*, *mij-ińdefan*, *mij-iksełiń*, *mij-imik*, *mij-ik*, *mij-iź*, *mij-ińdefasamak*, *mij-iksełimik*).

Nem minden *CVC-* típusú *j-* tövű igének van *j* nélküli töve is, csak a következőknek: *mijems* 'elad', *mujems* 'talál', *nujems* 'arat', *pijems* 'fő', *tujems*¹ 'elmeğy', *tujems*² 'elvisz, elhoz'. Ezért tehát csak ez a hat *j-*tövű ige tartozik a negyedik tőosztályba, a többi *j-* tövű a másodikba. A többi *j-* tövű igének (pl. *ćijems*, *kajems*, *łijems*, *ńejems*, *sajems*, *fejems*, *ujems*, *vijems*) a ragozási sor kritikus alakjaiban mindig megmarad a *j* a tövében. A negyedik osztály hat igéje közül a *pijems* képzett (*-j-* kontinuatív képzős), a többi képzetlen.

5.5. Az ötödik osztályba a változó tövű igéket soroltam, vagyis azokat, amelyek a kritikus alakokban magánhangzós és mássalhangzós tövel egyaránt szerepelnek. Mivel ilyen igét mindössze ötöt találtam, itt egy osztályba vettem fel a töben egy mássalhangzót és a töben két mássalhangzót tartalmazó igéket. A lehetséges szerkezetek közül ténylegesen csak a *CVC-/CVCo-* (*vanoms* 'néz') a *CVC-/CVCe-* (*ćudems* 'folyik') és a *CVCC-/CVCCe-* (*kełmems* 'fázik', *łajęems* 'sír', *vełmems* 'feléled, felélnkül') fordult elő a vizsgált anyagban. Ezek az igék végső soron egyidejűleg tar-

toznak a második és a harmadik, illetve a hatodik és a hetedik tőosztályba. A paradigma kritikus alakjaiban tehát itt is két tő jelentkezik, mint a negyedik osztályban (*vanoms: vano-tano/van-tano, vano-tado/van-tado, vano-š/van-š, vano-št/van-št, vano-k/van-t, vano-samak/van-samak, ež vano-k/ež van-t, ež vano/ež van, vano-mks/van-moks*). A paradigma nem kritikus alakjainak a csak magánhangzós tövet tartalmazó csoportjában ezeknek az igéknek a magánhangzós tövéhez, a csak mássalhangzós tövet tartalmazó csoportban a mássalhangzós tövéhez kapcsolódnak a toldalékok. Az ötödik osztály igéi mind képzetlenek.

5.6. A hatodik osztályba azok a mássalhangzós tövű igék tartoznak, amelyeknek tövében két vagy kettőnél több mássalhangzó van. Szerkezeti képletük tehát *CVCC-*, *CVCCC-*, *CVCCCC-*. A paradigma kritikus alakjaiban ez a mássalhangzós, valódi tő jelenik meg (*kandoms: kand-tano, kand-tado, kand-š, kand-št, kand-t, kand-samak, ež kand-t, ež kand, kand-moks; kekšems: kekš-iano, kekš-iado, kekš-š, kekš-št, kekš-t, kekš-samak, ež kekš-t, ež kekš, kekš-meks*). A nem kritikus alakoknak a csak magánhangzós tövet tartalmazó csoportjában a nem valódi, *o, e, e* magánhangzóval bővült tő, a csak mássalhangzós tövet tartalmazó csoportban pedig a mássalhangzós, valódi tő szerepel a toldalékok előtt.

A hatodik osztályba tartozó *CVCC(CC)*- szerkezetű képzetlen és képzett igék többi utolsó mássalhangzóit a következők lehetnek:

1. *d*: pl. *and-o-ms* ,etet', *ard-o-ms* ,fut', *čamd-o-ms* ,kiürít', *kand-o-ms* ,hoz, visz', *pand-o-ms* ,fizet' alapigékben. A denominális igeképzős igék közül idetartoznak az *-ld-* képzősek (pl. *piželd-e-ms* ,zöldell', *raužold-o-ms* ,feketéllik'), az *-nd-* képzősek (pl. *čumond-o-ms* ,vádol'), a deverbális igeképzős igék közül a *-d-* képzősek (pl. *čikord-o-ms* ,csikorog', *kučkord-o-ms* ,megrúg'), az *-ld-* képzősek (pl. *umbold-o-ms* ,kivájódik, kivésődik') és az *-rd-* képzősek (pl. *čidard-o-ms* ,kibir, elvisel').

2. *d*: pl. *kild-e-ms* ,befog, beköt', *kird-e-ms* ,tart, kibír', *šind-e-ms* ,összetör', *terd-e-ms* ,hív', *vižd-e-ms* ,szégyenkezik' alapigékben. Idetartoznak a *-d-* (pl. *jakš-terd-e-ms* ,pirosodik', *lemd-e-ms* ,nevez') és az *-nd-* denominális igeképzős igék (pl. *lembend-e-ms* ,felmelegszik'), valamint a *-d-* (pl. *avard-e-ms* ,sír', *mežd-e-ms* ,elenged, meghajt', *šimd-e-ms* ,itat') és az *-ld-* deverbális igeképzős igék (pl. *neveld-e-ms* ,kitép, kicsíp').

3. *g*: pl. *ajg-e-ms* ,eltol, elhaszt', *čeng-e-ms* ,elég', *čulg-o-ms* ,széthasít, felvág', *gajg-e-ms* ,lángol, cseng', *kelg-e-ms* ,van valahol, elhelyezkedik', *kolg-e-ms* ,folyik, csepeg', *nelg-e-ms* ,elvesz', *neig-e-ms* ,tapos, beletapos', *ong-o-ms* ,ugat', *pong-o-ms* ,jut, kerül', *rang-o-ms* ,üvölt', *šalg-o-ms* ,beleszúr', *šelg-e-ms* ,köp', *šolg-o-ms* ,becsuk, bezár', *tong-o-ms* ,bedug', *valg-o-ms* ,leereszkedik, lecsúszik' alapigékben

4. *k*: pl. *ešk-e-ms* ,megüt, megver', *kočk-o-ms* ,kigyomlál', *košk-e-ms* ,megszárad', *mušk-e-ms* ,mos', *načk-o-ms* ,átázik', *nalk-o-ms* ,játszik', *pečk-e-ms* ,levág', *susk-o-ms* ,megharap', *tešk-e-ms* ,kinyit', *usk-o-ms* ,szállít', *večk-e-ms* ,szeret', *vešk-e-ms* ,fütyül' alapigékben

5. *s*: pl. *maks-o-ms* ,ad' alapigében

6. *š*: pl. *kekš-e-ms* ,elrejtőzik, elrejt' alapigében

7. *t*: pl. *art-o-ms* ,befest', *ašt-o-ms* ,van, található', *avt-o-ms* ,kinyit', *čašt-o-ms* ,mozog, mozgat', *jort-o-ms* ,eldob', *mašt-o-ms* ,képes, tud', *stuvt-o-ms* ,elfelejt', *ušt-o-ms* ,befűt' alapigékben. Idetartoznak a *-kst-* (pl. *urvakst-o-ms* ,megházásít, megházásodik') és a *-vt-* denominális igeképzős igék (pl. *čapavt-o-ms* ,savanyít', *jakšavt-o-ms* ,lehűt'). A deverbális igeképzősek közül a *-t-* (pl. *čačt-o-ms* ,szül', *kast-o-ms* ,termeszt,

növeszt'), az *-st-* (pl. *vanst-o-ms* ,megvéd, megles'), a *-kst-* (pl. *kiakst-o-ms* ,lecsúszik, legurul') és a *-vt-* képzős igék (pl. *jakavt-o-ms* ,jártat', *kandovt-o-ms* ,hozat, vitet', *keřavt-o-ms* ,vágat').

8. *f*: pl. *evf-e-ms* ,felteker, gombolyít', *kiřf-e-ms* ,táncol', *livf-e-ms* ,kivisz, kihoz', *pivf-e-ms* ,köpül', *řisf-e-ms* ,ömlik, zuhog' alapigékben. Idetartoznak a *-křf-* denominális (pl. *ńikřf-e-ms* ,megházasít') és a *-ř-* (pl. *kuřf-e-ms* ,felvisz, feleml', *lakřf-e-ms* ,megfarag'), az *-řf-* (pl. *kirvařf-e-ms* ,meggyújt') és a *-vt-* deverbális igéképzős igék (pl. *kelmevt-e-ms* ,megfagyaszt, lehüt', *molevt-e-ms* ,indít, meneszt', *ńevf-e-ms* ,mutat').

9. *ž*: pl. *panž-o-ms* ,nyit, kinyit' alapigékben

5.7. A hetedik osztályba azok a magánhangzós tövű igék tartoznak, amelyeknek tövében két vagy kettőnél több mássalhangzó van. A lehetséges morfonológiai szerkezetekből ténylegesen csak *CVCCo-*, *CVCCe-*, *CVCCę*; *CVCCCo-*, *CVCCCe-*; *CVCCCCo-*, *CVCCCCe-* és *CVCCCCe-* szerkezeti képletű igék fordultak elő. A paradigma kritikus alakjaiban a valódi, magánhangzós tő jelenik meg (*ozno*ms: *ozno-tano*, *ozno-tado*, *ozno-ř*, *ozno-řf*, *ozno-k*, *ež ozno-k*, *ež ozno*, *ozno-mks*; *ařte*ms: *ařte-tano*, *ařte-tado*, *ařte-ř*, *ařte-řf*, *ařte-k*, *ež ařte-k*, *ež ařte*, *ařte-mks*; *pivse*ms: *pivse-tano*, *pivse-tado*, *pivse-ř*, *pivse-řf*, *pivse-k*, *pivse-samak*, *ež pivse-k*, *ež pivse*, *pivse-mks*). A nem kritikus alakoknak abban a csoportjában, amelyben csak magánhangzós tőhöz kapcsolódhatnak a toldalékok, a hetedik osztály igéi a valódi, magánhangzós tövűkkel szerepelnek, a nem kritikus alakoknak abban a csoportjában pedig, amelyben csak mássalhangzós tőhöz kapcsolódhatnak a toldalékok, a csonka, magánhangzó nélküli tő szerepel.

A hetedik osztályba tartozó igékben a tő magánhangzója előtt a következő mássalhangzók lehetnek:

1. *č*: a második mássalhangzóként álló *č* a hetedik osztályban csak képző (*-če-*) lehet (pl. *końče-ms* ,pislog, hunyorog', *lańče-ms* ,leguggol'). Ezek az igék mind *CVCCe-* szerkezetűek. Több mássalhangzóból az utolsó többeli mássalhangzóként *č*-t tartalmazó igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

2. *l*: a töben lévő több mássalhangzóból az utolsóként álló *l* a hetedik osztály igéiben csak képző (*-le-*) lehet (pl. *kiřakstle-ms* ,csúszkál, gurul', *maksle-ms* ,adogat', *pančle-ms* ,nyitogat'). Az idetartozó igék *CVCCe-* vagy *CVCCCCe-* szerkezetűek. Több mássalhangzóból az utolsó többeli mássalhangzóként *l*-et tartalmazó igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

3. *n*: pl. *ozno-ms* ,imádkozik', *řizne-ms* ,bánkódik', *řovno-ms* ,veszekedik', *talno-ms* ,izgul', *tarno-ms* ,remeg' képzetlen igékben, a *-no-* deverbális igéképzős (pl. *kadno-ms* ,hagy, hagyogat', *lazno-ms* ,hasogat', *lovno-ms* ,olvas, olvasgat', *vanno-ms* ,néz, őriz, nézeget') és a *-křno-* deverbális igéképzős igékben (pl. *kundakřno-ms* ,fogdos', *mařavkřno-ms* ,hallatszik', *mukřno-ms* ,talál, keresgél', *ramakřno-ms* ,vásárolgat', *sajekřno-ms* ,veszeget', *seřńakřno-ms* ,gyűjtöget'). Több mássalhangzóból az utolsó többeli mássalhangzóként *n*-et tartalmazó igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

4. *ń*: a *-ńe-* deverbális igéképzős (pl. *kekřńe-ms* ,rejtőzik, rejteget', *kevķńe-ms* ,kérdőzködik, kérdezget', *livńe-ms* ,repül, repdes', *tejn-e-ms* ,csinál, csinálgat') és a *-křńe-* deverbális igéképzős igékben (pl. *avařkřńe-ms* ,siránkozik, sírdogál', *molekřńe-ms* ,mendégél'). Több mássalhangzóból az utolsó többeli mássalhangzóként *ń*-et tartalmazó igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

5. *r*: a *-ře-* deverbális igeképzős igékben (pl. *šintře-ms* 'tördel'). Több mássalhangzóból az utolsó többeli mássalhangzóként *r*-et tartalmazó igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

6. *s*: pl. *pivse-ms* 'csépel' képzetlen igében

7. *š*: pl. *jukše-ms*, *ukše-ms* 'kibont, szétbont', *lakše-ms* 'gyalul, kifarag', *teńše-ms* 'söpör' képzetlen igékben és a *-še-* deverbális igeképzős igékben (pl. *eře-ms* 'él, éldegél', *kajše-ms* 'hajigál', *nalkše-ms* 'játszik, játszogat', *ojmše-ms* 'pihen, pihenget', *večkše-ms* 'szeret'). Több mássalhangzóból az utolsó többeli mássalhangzóként *š*-et tartalmazó igék csak magánhangzós tövűek lehetnek.

8. *š*: a hetedik osztályban csak képzőként (*-še-*) fordul elő (pl. *javše-ms* 'szétoszt', *tokše-ms* 'érintget').

9. *t*: pl. *ašte-ms* 'van, található' alapigében

IRODALOM

- BUBRIH 1953: D. V. BUBRIH: Istoričeskaja grammatika erzjanskogo jazyka. Saransk 1953.
- BUDENZ 1877: BUDENZ JÓZSEF: Moksa- és erza-mordvin nyelvtan. NyK 13: 1—134.
- ERDŐDI 1968: ERDŐDI JÓZSEF: Erza-mordvin szövegek (magyarázatokkal, nyelvtani vázlattal és szótárral). Budapest 1968.
- FEOKTISTOV 1975: A. P. FEOKTISTOV: Mordovskije jazyki. Osnovy finno-ugorskogo jazykoznanija. Pribaltijsko-finszkije, saamszkij i mordovskije jazyki. Moskva 1975. 248—345.
- JEVSEV'JEV 1963: M. E. JEVSEV'JEV: Osnovy mordovskoj grammatiki. Izbrannyje trudy 4. Saransk 1963.
- KOLJADENKOV—ZAVODOVA 1962: M. N. KOLJADENKOV—R. A. ZAVODOVA: Grammatika mordovskih jazykov 1. Fonetika i morfoložija. Saransk 1962.
- Materialy 1955: Materialy naučnoj sessii po voprosam mordovskogo jazykoznanija 2. Normy mordovskih (mokša i erzja) literaturnyh jazykov. Saransk 1955.
- MészÁROS 1982: MÉSZÁROS EDIT: Az erza-mordvin igetővek rendszere. Doktori disszertáció. Szeged 1982.
- MészÁROS 1984: MÉSZÁROS EDIT: Sistema glagol'nyh osnov erzja-mordovskogo jazyka. NyK 86: 392—397.
- NAD'KIN 1968: D. T. NAD'KIN: Morfoložija nižnepjanskogo dialektu erzja-mordovskogo jazyka. Očerki mordovskih dialektov 5: 3—198. Saransk 1968.
- NAD'KIN 1975: D. T. NAD'KIN: K voprosu o mordovskih glagol'nyh osnovah. Voprosy finno-ugrovedenija 6 [1975]: 145—147.
- NAD'KIN 1978: D. T. NAD'KIN: Reprezentacija osnovy v paradigmatike mordovskogo glagola. Finno-ugristika 1 [1978]: 52—75.
- NAD'KIN 1979: D. T. NAD'KIN: Osnova glagola v mordovskih jazykah v aspekte finno-volžskoj obščnosti. Finno-ugristika 2 [1979]: 81—103.
- PAASONEN 1953: PAASONEN, HEIKKI: Mordwinische Chrestomathie mit Glossar und grammatikalischem Abriss. 2. Aufl. Helsinki 1953.
- SEREBRENNIKOV 1967: B. A. SEREBRENNIKOV: Istoričeskaja morfoložija mordovskih jazykov. Moskva 1967.

ТИПЫ ГЛАГОЛЬНЫХ ОСНОВ ЭРЗЯ-МОРДОВСКОГО ЯЗЫКА

Эдит Месарош

В этой статье рассматриваются следующие типы глагольных основ эрзя-мордовского языка:

Класс 1: глаголы со структурой *CVC(CCC)a-*, т. е. с основой на гласный, на *a-* (*juta-ms* 'пройти, переправиться, обойти', *johta-ms* 'сказать, рассказать', *peksta-ms* 'запереть, закрыть', *pelksta-ms* 'соревноваться')

- Класс 2: глаголы со структурой *CVC-*, т. е. с основой на согласный, содержащей один согласный в основе (*kad-o-ms* ,оставить', *pef-e-ms* ,бояться', *pez-e-ms* ,мыть')
- Класс 3: глаголы со структурой *CVCo-*, *CVCe-*, *CVCe-*, т. е. с основой на гласный, не на *a-* содержащей один согласный в основе (*kulo-ms* ,умереть', *vide-ms* ,варить')
- Класс 4: глаголы со структурой *CVC-/CV-*, т. е. с основой на согласный, содержащей один согласный (*j*) в основе, но встречающиеся и без него (*mij-e-ms* ,продать')
- Класс 5: глаголы со структурой *CVC(C)-/CVC(C)o-*, *CVC(C)e-*, *CVC(C)e-*, т. е. встречающиеся с чередующейся основой как на гласный, так и на согласный (*vano-ms* ,смотреть', *vide-ms* ,течь', *kelme-ms* ,мёрзнуть')
- Класс 6: глаголы со структурой *CVCC(CC)-*, т. е. с основой на согласный, содержащей два или больше согласных в основе (*kand-o-ms* ,нести', *kekš-e-ms* ,спрятать, спрятаться', *piželd-e-ms* ,зеленеть', *paňž-o-ms* ,открыть', *lakšf-e-ms* ,обтесать', *kevkšt-e-ms* ,спросить')
- Класс 7: глаголы со структурой *CVCC(CCC)o-*, *CVCC(CCC)e-*, *CVCC(CCC)e-*, т. е. с основой на гласный, не на *a-*, содержащей два или больше согласных в основе (*ozno-ms* ,молиться', *ašte-ms* ,быть, находиться', *piše-ms* ,молотить', *uksno-ms* ,рвать', *kantl'e-ms* ,вынашивать', *mařavkšno-ms* ,слышаться', *keřksnie-ms* ,нанизывать', *kevkšnie-ms* ,расспросить')